

اقتصادیہ

مؤلف
دکتر علی سوری

نشر فرهنگ شناسی

۱۳۹۱

نام کتاب: اقتصاد بیمه

نویسنده: دکتر علی سوری

ناشر: نشر فرهنگ شناسی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول

قیمت: ۱۲۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۲۴-۰۴-۱

mail: info@farhangshenasi-pub.ir

www.farhangshenasi-pub.ir

نشر فرهنگ شناسی: تهران، خیابان شهید مطهری، کوه نور، کوچه دوم،
پلاک ۲، واحد ۲، تلفن: ۸۸۷۳۱۲۷۰، تلکس: ۸۸۷۳۴۶۱۷، فکس ۸۹۷۸۵۰۵۹

سرشناسه: سوری، علی، ۱۳۴۴ -

عنوان و نام پدیدآور: اقتصاد بیمه/مؤلف علی سوری.

مشخصات نشر: تهران، انتشارات فرهنگ شناسی، ۱۳۹۱

مشخصات ظاهری: ۲۸۲ ص.: جدول، نمودار.

فروست: اقتصاد.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۲۴-۰۴-۱

وضعیت فهرست نویسی: فبا

پادداشت: عنوان به انگلیسی: Insurance economics.

موضوع: بیمه -- جنبه های اقتصادی/موضوع

موضوع: بیمه -- سازمان ها -- امور مالی

موضوع: بیمه

رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ ۷ الف ۹ ص/ ۸۰۵۱ HG

رده بندی دیویی: ۳۶۸

شماره کتابشناسی ملی: ۲۹۵۳۲۶۴

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	مقدمه
۳	فصل اول: مطلوبیت انتظاری
۳	۱-۱ مقدمه
۳	۱-۲ امید ریاضی
۶	۱-۳ مطلوبیت
۶	۱-۴ مطلوبیت انتظاری
۱۰	۱-۵ تصمیم‌گیری بر اساس مطلوبیت انتظاری
۱۲	۱-۶ مطلوبیت انتظاری و بیمه
۱۷	فصل دوم: ریسک‌گریزی
۱۷	۲-۱ مقدمه
۱۷	۲-۲ ریسک‌گریزی
۲۰	۲-۳ امید ریاضی و مطلوبیت انتظاری
۲۳	۲-۴ ریسک‌گریزی و مطلوبیت معادل

۲۵	۲-۵ شاخص‌های ریسک‌گریزی
۲۹	۲-۶ تحمل ریسک
۲۹	۲-۷ ریسک‌گریزی و تحمل ریسک
۳۱	۲-۸ ریسک‌گریزی مرتبه اول و مرتبه دوم
۳۲	۲-۹ معیارهای ریسکی بودن
۳۳	۲-۹-۱ برتری تصادفی مرتبه اول
۳۵	۲-۹-۲ برتری تصادفی مرتبه دوم
۳۹	فصل سوم: تقاضای بیمه (مدل پایه)
۳۹	۳-۱ مقدمه
۳۹	۳-۲ مدل تقاضای پوشش بیمه
۴۸	۳-۳ مدل تقاضای ثروت مشروط به وضعیت
۵۹	فصل چهارم: تقاضای بیمه: خسارت‌های چندگانه و ریسک غیرقابل بیمه
۵۹	۴-۱ مقدمه
۵۹	۴-۲ کاستنی‌ها
۶۱	۴-۲-۱ بیمه با فرانشیز
۶۱	۴-۲-۲ بیمه با کاستنی
۶۱	• کاستنی ثابت
۶۲	• کاستنی تابعی
۶۴	• کاستنی نسبی
۶۵	۴-۲-۳ بیمه مشترک
۶۶	۴-۳ خسارت‌های چندگانه
۶۶	۴-۴ تقاضای بیمه و کاستنی‌ها
۷۱	۴-۵ تقاضای بیمه ریسک‌های غیرقابل بیمه

۸۵	فصل پنجم: عرضه بیمه
۸۵	۵-۱ مقدمه
۸۶	۵-۲ مدل ساده رقابتی عرضه بیمه
۸۸	۵-۳ جمع ریسک
۹۲	۵-۴ تقسیم ریسک
۹۵	۵-۵ هزینه‌های بیمه‌گری
۱۰۵	فصل ششم: انتخاب نامساعد
۱۰۵	۶-۱ مقدمه
۱۰۷	۶-۲ خط سود صفر
۱۰۷	۶-۳ انتخاب نامساعد و تعادل تجمعی
۱۱۳	۶-۴ قراردادهای غیرخطی
۱۱۵	۶-۵ انتخاب نامساعد و راه حل رانتجیلد - استیگلitzer (RS)
۱۲۴	۶-۶ مدل ویلسون
۱۲۵	۶-۷ یارانه‌دهی متقابل و تعادل رانتجیلد - استیگلitzer
۱۲۸	۶-۸ انتخاب نامساعد و راه حل ویلسون - میازاکی - استیس (WMS)
۱۳۳	فصل هفتم: انتخاب نامساعد و راه حل علامت‌دهی
۱۳۳	۷-۱ مقدمه
۱۳۴	۷-۲ علامت‌دهی با اطلاعات برون‌زا
۱۳۵	۷-۲-۱ تفکیک (علامت‌دهی) کامل
۱۳۵	• تفکیک کامل و تعادل تجمعی
۱۳۶	• تفکیک کامل و تعادل RS
۱۳۸	• تفکیک کامل و تعادل WMS

۱۳۹	۷-۲-۲ تفکیک (علامت‌دهی) ناقص
۱۳۹	• تفکیک ناقص و تعادل تجمیعی
۱۴۰	• تفکیک ناقص و تعادل RS
۱۴۱	• تفکیک ناقص و تعادل WMS
۱۴۴	• نتیجه‌گیری
۱۴۴	۷-۳ علامت‌دهی با اطلاعات درون‌زا
۱۴۵	۷-۳-۱ اطلاعات درون‌زا
۱۴۶	۷-۳-۲ تعادل در شرایط اطلاعات متقارن
۱۴۹	۷-۳-۳ تعادل در شرایط اطلاعات نامتقارن
۱۵۱	۷-۳-۴ تعادل در شرایط اطلاعات کاملاً نامتقارن
۱۵۵	فصل هشتم: انتخاب نامساعد پویا
۱۵۵	۸-۱ مقدمه
۱۵۶	۸-۲ دوره‌های بسیار محدود
۱۶۲	۸-۳ دوره‌های نامحدود
۱۶۵	۸-۴ مذاکره مجدد
۱۷۱	فصل نهم: مخاطره اخلاقی در بیمه
۱۷۱	۹-۱ مقدمه
۱۷۲	۹-۲ مدل پایه: مخاطره اخلاقی با دو سطح تلاش
۱۷۸	۹-۳ مخاطره اخلاقی با تابع تلاش پیوسته
۱۷۹	۹-۴ مخاطره اخلاقی با خسارت‌های پیوسته
۱۸۰	۹-۴-۱ پیش‌گیری از خسارت
۱۸۳	۹-۴-۲ کاهش خسارت

۱۹۱	فصل دهم: مخاطره اخلاقی و تقلب در بیمه
۱۹۱	۱۰-۱ مقدمه
۱۹۲	۱۰-۲ بازدهی هزینه بر
۱۹۳	۱۰-۲-۱ بازرسی قطعی
۱۹۶	۱۰-۲-۲ بازرسی تصادفی
۱۹۸	۱۰-۳ تحریف هزینه
۲۰۵	فصل یازدهم: مخاطره اخلاقی پویا
۲۰۵	۱۱-۱ مقدمه
۲۰۵	۱۱-۲ چند دوره‌ای
۲۱۰	۱۱-۳ دوره‌های نامحدود
۲۱۱	۱۱-۴ مذاکره مجدد
۲۱۷	فصل دوازدهم: بازار بیمه
۲۱۷	۱۲-۱ مقدمه
۲۱۸	۱۲-۲ مدل خطی
۲۲۴	۱۲-۳ مدل جستجوی قیمت
۲۲۶	۱۲-۳-۱ جستجوی متوالی
۲۲۸	۱۲-۳-۲ جستجوی نامتوالی
۲۳۰	۱۲-۴ مدل جستجوی قیمت و کیفیت
۲۳۱	۱۲-۴-۱ کیفیت قابل مشاهده
۲۳۴	۱۲-۴-۲ کیفیت غیرقابل مشاهده
۲۳۵	۱۲-۵ مدل چند دوره‌ای با کیفیت غیرقابل مشاهده
۲۳۸	۱۲-۶ مدل رقابتی
۲۳۹	۱۲-۶-۱ قیمت بحرانی

۲۴۱	۱۲-۶-۲ تابع تقاضا
۲۴۳	۱۲-۶-۳ قیمت گذاری
۲۴۴	۱۲-۶-۴ تفاوت قیمت ها
۲۴۶	فصل سیزدهم: قیمت گذاری بیمه
۲۴۶	۱۳-۱ مقدمه
۲۴۹	۱۳-۲ اصل مطلوبیت برابر
۲۵۲	۱۳-۳ حق بیمه ریسک
۲۵۳	۱۳-۴ قیمت گذاری آکچوئری بیمه
۲۵۸	۱۳-۵ مدل CAPM بیمه
۲۶۱	۱۳-۶ قیمت گذاری اختیار معامله بیمه
۲۶۴	۱۳-۷ مدل ارزش فعلی بیمه
۲۶۹	منابع
۲۷۱	واژه نامه
۲۷۹	نمایه موضوعی

مقدمه

مبانی تحلیل اقتصاد بیمه، عمدتاً بر اقتصاد خرد استوار است که به تحلیل رفتار کارگزاران اقتصادی می‌پردازد. مصرف‌کنندگان به دنبال حداکثر کردن مطلوبیت و نگاه‌ها به دنبال حداکثر کردن سود هستند. آنچه که در سرتاسر این کتاب دنبال می‌شود، استفاده از تحلیل‌های اقتصاد خرد برای بررسی رفتارها در بازار بیمه است. از آنجا که مباحث اقتصاد بیمه در فضای عدم اطمینان و ریسک صورت می‌گیرد، لذا تا حدود زیادی از مباحث مرسوم اقتصاد خرد فاصله می‌گیرد. مباحث اقتصاد بیمه، ترکیبی از اقتصاد خرد، اقتصاد اطلاعات و نظریه بازیها است. بدیهی است که این ترکیب نمی‌تواند چندان ساده باشد و مطالعه آن نیاز به دقت و صبر و حوصله بیشتری دارد. به هر حال به منظور ارائه ساده‌تر مطالب، سعی شده تا در این کتاب، از روش‌های نموداری و جبری و توصیفی استفاده شود و تا حد امکان توضیحات کافی پیرامون هر مبحث داده شود.

تدوین این کتاب در ادامه ترجمه کتاب اقتصاد خرد بیمه و تدریس آن، صورت می‌گیرد. کتاب اقتصاد خرد بیمه، علی‌رغم آنکه به مسائل اساسی بخش بیمه می‌پردازد، ولی کتابی است کاملاً فشرده و موجز که مطالعه آن، چندان ساده نیست. در واقع می‌توان آن را پیش درآمدی برای یک کتاب اقتصاد بیمه دانست که مطالب آن صرفاً در چهار مبحث ارائه شده است که دو مبحث آن شامل تقاضا و عرضه بیمه و دو مبحث دیگر در خصوص منافع انتساب نامساعد و مخاطره اخلاقی است. با توجه به این خصوصیات بود که ضرورت تدوین کتاب اقتصاد بیمه با رویکردی جامع‌تر و ساده‌تر احساس می‌شد. بدین ترتیب مباحث کتاب اقتصاد بیمه شامل مطالب اقتصاد خرد بیمه است که در اینجا با بیانی ساده‌تر و همراه با توضیحات مفصل‌تر و مثال‌های بیشتر ارائه شده‌اند. علاوه بر این، مباحث دیگری مانند نظریه مطلوبیت انتظاری که اساس و بنیان تصمیم‌گیری در شرایط عدم اطمینان است اضافه شده است. همچنین مبحث بیشتری به رفتار ریسک‌گریزی و نقش آن در بیمه اختصاص داده شده است. دو مبحث دیگر

نیز تحت عنوان بازار بیمه و قیمت گذاری بیمه اضافه شده است. علاوه بر این، موضوعاتی مانند علامت دهی و تفکیک بیمه گذاران بر حسب گروههای ریسکی که از مسائل اساسی بازار بیمه است با تفصیل بیشتری بیان شده اند. موضوع تقلب نیز از موضوعات و مشکلات جدی بازار بیمه است که یک فصل به آن اختصاص داده شده است. به هر حال کتاب حاضر مباحث جامع تری را شامل می شود که قطعاً در چاپ های بعدی کامل تر خواهد شد.

کتاب حاضر شامل سیزده فصل است. دو فصل اول آن به نظریه مطلوبیت انتظاری و ریسک گریز اختصاص دارد که مباحث پایه ای برای تصمیم گیری در شرایط عدم اطمینان هستند. فصل سوم و چهارم به تقاضای بیمه اختصاص دارد که هم مدل پایه ای تقاضای بیمه را شامل می شود و هم مباحث جانبی مانند وجود ریسک های غیر قابل بیمه و تأثیر آن بر رفتار بیمه گذار. فصل پنجم به عرضه بیمه می پردازد. رفتار عرضه کننده در بازار بیمه با توجه به ماهیت آن با موضوعاتی مانند تجمع ریسک، تقسیم ریسک و هزینه های بیمه گری مواجه است که در این فصل مورد بررسی قرار می گیرند. فصول ششم، هفتم و هشتم به موضوع انتخاب نامساعد و مسائل و مشکلات آن اختصاص دارد. موضوع انتخاب نامساعد در بازار بیمه و راه حل های آن مانند راه حل رانتجیلد- استگلیتز، راه حل ویلسون و راه حل ویلسون- میازاکی- اسپنس در فصل ششم ارائه شده است. دو فصل نهم و دهم نیز یکی دیگر از راه حل های انتخاب نامساعد ارائه شده است که موسوم به علامت دهی است. علامت دهی یکی از شیوه های مهم برای حل مشکل انتخاب نامساعد و سوق دادن بازار بیمه به سمت کارایی است. در فصل هشتم، مسائل و مشکلات ناشی از انتخاب نامساعد پویا ارائه شده است. مخاطره اخلاقی یکی دیگر از مسائلی است که بازار بیمه با آن درگیر است. این موضوعات در فصل های نهم، دهم و یازدهم مورد بررسی قرار گرفته اند. دو فصل پایانی نیز به بازار بیمه و قیمت گذاری بیمه اختصاص یافته است.